

Martin Jurčo

Skúsenosti z Kene využijú vo viacerých odboroch ...

Už sme viackrát spomínali na našich stránkach aktivitu Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v zahraničí. Odbory ako verejné zdravotníctvo umožňujú napríklad venovať sa niektorým oblastiam napríklad v krajinách tretieho sveta. Verejní zdravotníci, hygienici a epidemiológovia sa len nedávno vrátili z Kene. V minulosti sa venovali napríklad obyvateľom, ktorí trpeli podvýživou. Tentoraz sa venovali aj téme prevencie infekcie vírusom HIV. Skúsenosti z tohto prostredia využívajú nielen v pedagogickej práci na Trnavskej univerzite, ale aj pri riešení niektorých okruhov v oblasti verejného zdravotníctva u nás.

„Boli sme na pobreží Kene, v blízkosti druhého najväčšieho mesta krajiny Mombasa, sme pracovali od januára 2018 na dvojročnom projekte Trnavskej univerzity v Trnave finančne podporenom agentúrou pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu – SAMRS. Našou prácou sme pokryli jeden zo štyridsiatich siedmich krajov Kene, kraj Kwale. V každom podkrají Kwale, Msambweni, Lunga Lunga a Kinango sme strávili tri mesiace intenzívnej práce. Na území týchto podkrajov sú zriadené spádové nemocnice, ktoré boli hlavným strediskom našich aktivít. Naša práca si vyžadovala aj presúvanie po náročných cestách, ktoré pre bežný európsky štandard len ťažko nazvať cestou. Na cestách sme sa presúvali medzi vzdialenými vidieckymi osadami a jednoduchými zdravotníckymi strediskami, ktoré potrebovali našu pomoc. Napriek tomu, že zdravotnícke strediská sú konštrukčne a výbavou jednoduché, vykonávajú širokú škálu zdravotníckych úkonov od ošetrovania úrazov, cez početné pôrody, po vakcináciu a boj s prípadnými epidémiami infekčných ochorení,“ hovorí pedagogička a epidemiologička Denisa Jakubcová. Okrem samotnej práce v každom z podkrajov monitorovali niekoľko mesiacov, ako miestni epidemiológovia prevzali nimi vytvorený a zavedený systém hlásenia výskytu infekčných ochorení. Ak vznikli problematické otázky a situácie v špecifických podmienkach terénu, bol slovenský tím k dispozícii pred ukončením projektu.

Náplňou práce Trnavčanov v rámci tohto projektu bolo zaviesť sys-

tém hlásenia výskytu infekčných ochorení. Zároveň mali za úlohu budovať kapacity kenského zdravotníckeho personálu v oblasti včasného rozpoznania epidémie. Súčasťou bolo teda aj pripraviť preventívne a zásahové opatrenia na miestach vzplanutia epidémie. „Tento systém sa nám naozaj podarilo zaviesť s použitím tabletov a jednoduchej aplikácie. Hlásenia o výskytu infekčných ochorení z odľahlých zdravotníckych stredísk putujú ku krajským epidemiológom, ministerstvu zdravotníctva a Svetovej zdravotníckej organizácii,“ hovorí Denisa Jakubcová. Na to, aby pacienti trpiaci infekčným ochorením vyhľadali erudovanú zdravotnícku pomoc a zriekli sa tradičných šamanov, vytrénovali sieť dobrovoľníkov. Tí pravidelne navštevujú spádovú oblasť svojich komunít a vyhľadávajú chorých, tehotné ženy, podvyživené deti a v prípade potreby ich posielajú do najbližšieho zdravotníckeho strediska. „Takýmto spôsobom sa nám podarilo zvrátiť začínajúcu epidémiu osýpok, keď vytrénovaný komunitný dobrovoľník rozpoznal kožné a respiračné príznaky u niekoľkých školopovinných detí. Tým boli nariadené karanténne opatrenia. Deti, ktoré prišli do kontaktu s chorými, boli okamžite zaočkované. Školy boli zatvorené na 14 dní, čo predstavuje inkubačnú dobu osýpok.“ Okrem uvedeného tréningu a systému hlásenia v každej krajskej nemocnici zriadili knižnicu na ďalšie vzdelávanie, či už pre miestnych lekárov, zdravotné sestry a študentov pripravujúcich sa na výkon zdravotníckeho povolania, alebo aj pre širokú verejnosť

a komunitných dobrovoľníkov. Zaujímalo nás, v čom tieto skúsenosti využijú na fakulte v Trnave. „Dáta z výskytu prípadov jednotlivých diagnóz infekčných ochorení, podvýživy detí, ale aj iné, ako napríklad vyhodnotenie úspešnosti intervencie, využívame pri bakalárskych, diplomových prácach študentov fakulty, ale tiež ich prezentujeme na odborných konferenciách. Ďalším z príkladov sú mikroskopické sklíčka s kvapkou krvi obsahujúce parazitárneho pôvodcu malárie, ktoré využívajú pri výučbe študenti laboratórnych vyšetrovacích metód,“ hovorí Denisa Jakubcová a pripomína, že takéto výsledky aktivít mohli rozšíriť možnosti v oblasti verejného zdravotníctva na Slovensku. „Do systému dohľadu nad výskytom infekčných ochorení, ktorý je zavedený na Slovensku, by som navrhovala vytvoriť a začleniť sieť zdravotníckych pracovníkov, ktorí by pracovali priamo v komunitách. Nie až zachytenie infekčného ochorenia v ambulancii praktického lekára. Využitie tejto siete komunitných pracovníkov vidíme najmä v rizikových komunitách s nízkym hygienickým štandardom, nedostatočnou úrovňou preočkovanosti detskej populácie a podobne.“

V roku 2020 sa geograficky presunuli z pobrežia Kene do jej vnútrozemia, do hlavného mesta Nairobi, kde ich oslovila nezisková organizácia z komunity slumu Kibera. V spolupráci s nimi plánujú ďalší dvojročný projekt, kde využijú predchádzajúce skúsenosti pri znižovaní výskytu infekcie HIV u mládeže žijúcej v najväčšom slume Afriky. ■